

Слађана Галушка
ОШ „Милорад Мића Марковић“,
Мала Иванча
и-мејл: galuska@beotel.net

Анђелка Танчић
ОШ „Ратко Митровић“, Нови Београд
и-мејл: andjelka.tancic@gmail.com

Гордана Љубановић
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
и-мејл: gordana.ljubanovic@cnb.me

Сажетак: У оквиру пројекта Друштва школских библиотекара Србије *Оштро Перце* (аутори Слађана Галушка и Анђелка Танчић) спроведено је истраживање у мају и јуну 2014. године у вези са читалачким навикама, информационом и медијском писменошћу ученика и наставника. Чланови истраживачког тима су ауторке пројекта и Гордана Љубановић, библиотекарка Националне библиотеке Црне Горе, која је представила рад на Европској конференцији о информационој писмености, одржаној у Дубровнику од 20. до 23. октобра 2014. године.

Кључне речи: Оштро Перце, школски библиотекари, наставници, ученици, информациона и медијска писменост, истраживање, ЕЦИЛ

1.1. Оштрење Перцета и истраживање

Пројекат *Оштро Перце* реализује се од 2011. године и има све више учесника, а школске 2013/2014. године у пројекту је учествовало 500 ученика из 20 школа, 32 наставника, 16 библиотекара и један психолог. Најзначајнији резултати пројекта су:

- повећан број прочитаних књига у школским библиотекама (у школама учесницама), као и број корисника;
- програм рада школских библиотекара повезан је са школским програмом кроз конкретне теме, часове интердисциплинарне наставе и применом метода активног и интерактивног учења;
- интегрисани су елементи информационе и медијске писмености (ИМП) у програм више наставних предмета, а ученици стичу вештине ИМП.

Како су елементи информационе писмености мање заступљени од елемената медијске писмености и у пројекту, а и у школском програму и у школској пракси, ауторке Слађана Галушка и Анђелка Танчић спровеле су истраживање ради одређивања карактеристика информационе писмености и медијске писмености ученика, наставника и библиотекара и увођења нових елемената ИМП у пројекат и осмишљавања заједничких активности библиотекара и наставника. Њима се у истраживачком тиму придружила и Гордана Љубановић, библиотекарка Националне библиотеке Црне Горе.

У истраживању су учествовали ученици, наставници и стручни сарадници, укупно 397 испитаника. Они су одговарали на питања у вези са читалачким навикама, коришћењем медија, проналажењем и коришћењем информација и омиљеним медијским садржајем, имали су задатак да одреде значење појма „медијска писменост“ и пишу о активностима за развијање ИМП, као и да анализирају једну медијску поруку (рекламу).

1.2. Резултати истраживања

Резултати су, колико очекивани, толико и разочаравајући, показали следеће: Испитаници свих група интернет користе за слушање музике, гледање филмова, играње игрица и комуникацију. Комуникација се највише одвија на друштвеним мрежама и преко скајпа. Већина испитаника користи интернет за више активности у исто време (играње

игрица и комуникација, или слушање музике или гледање филма и сл.). На телевизији гледају цртане филмове, серије, филмове, спортски програм, квизове и музички програм. Остале врсте програма – вести, ријалити програм и ток шоу програм - гледа мањи број деце.

Ученици све мање читају књиге што су старији, девојчице читају књиге више од дечака, деца млађег узраста користе више штампане медије, а што су старији више користе електронске медије. Школа и школска библиотека (наставници и библиотекар) не нуде довољно активности за подстицање читања.

Ниво информационе писмености ученика је низак и изостаје улога библиотекара и наставника у развијању ИП ученика и упућивање ученика на правилно претраживање и коришћење информација. Ученици занемарују утицај медија на формирање ставова и мишљења, што говори о недовољном нивоу ИМП. Не знају шта значи појам „медијска писменост“ и не умеју да анализирају медијску поруку. У школи нема довољно часова и активности на којима би се говорило о МП, посебно у средњој школи, нити се библиотекар спомиње у контексту организације активности којима би се развијале ИМП. Али, оно што је добро јесте да ученици читање препознају као забавну активност и могућност да науче нешто ново и нешто што желе и кроз коришћење других медија да уче, али и да се такмиче у знању и вештинама.

Наставници су више корисници него креатори медијских порука и не користе довољно интернет за промоцију свог рада. Не придају довољно важности поштовању ауторских права, што објашњава и став ученика у вези са овом темом. Наставници немају довољно знања у вези са медијском писменошћу, поистовећују је са информационом и информатичком и своде је на умење проналажења информација, тј. коришћења интернета. То је разлог што не реализују одговарајуће активности за развијање МП ученика и тиме се објашњава низак ниво ИМП ученика. Мали број наставника сарађује са библиотекарском у развијању ИМП, што указује на непостојање програма за развијање ИМП у школи (и у раду школског библиотекара) или на лошу сарадњу између библиотекара и наставника.

1.3. Закључак и препоруке истраживања

Закључак истраживања је да у школама нема довољно активности за развијање ИМП ученика, ниво ИМП ученика, наставника и школских библиотекара је низак и потребна је додатна обука наставника и школских библиотекара у овој области.

Препоруке произашле из резултата истраживања односе се на концепт самог пројекта *Оштро Перце*, који је добио нови програм за 2014/2015. годину, као и на могућности образовања за ИМП у нашим условима.

Једна од препорука је да се елементи ИМП уведу у наставни програм основне школе, већ од првог разреда у више наставних предмета, као и у програм за средњу школу и да буду повезани са свакодневним искуством ученика.

Даље, потребно је указивати на важност сарадње између наставника и школских библиотекара у припремању активности и часова интердисциплинарне наставе за развијање ИМП.

Да би се наставници и школски библиотекари више укључили у програм, треба израдити образовне стандарде у области ИМП у раду школског библиотекара и у оквиру међупредметних тема за основну школу. (Ове препоруке ће бити део обраћања Министарству просвете.)

Ради побољшања нивоа ИМП наставника и библиотекара препоручује се додатна обука, као што су стручни семинари Друштва школских библиотекара Србије акредитовани за 2014/2015. и 2015/2016. годину: *Сарадња школских библиотекара и наставника у развијању читалачке културе и информационе и медијске писмености ученика* и *Развијање информационе и медијске писмености наставника и ученика – кључ за целоживотно учење*.

1.4. Ецил 2014. у Дубровнику

Европска конференција о информационој писмености (ЕСИЛ – European Conference on Information Literacy) јесте међународна конференција настала у организацији Одсека за информацијске и комуникацијске знаности Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу и Одсека за управљањем информацијама Универзитета Хачетепе у Турској. ЕЦИЛ је прва специјализована конференција која покрива подручје информационе писмености, медијске писмености и целоживотног учења и одржава се једанпут годишње у Европи. То

је прилика да се окупе научници, библиотекари, информациони стручњаци, медијски стручњаци, наставници и професори, политичари, послодавци из целог света, а све с намером размене знања и искуства о актуелним темама, изазовима, теоријама и праксама.

Конференцији ЕЦИЛ 2014 (ECIL 2014)¹ присуствовало је 270 учесника. Рад се одвијао пленарно, истовремено у четири конференцијске сале хотела Валамар Лакрома на Бабином Куку, на докторантском форуму, кроз панел разговоре, печка куча презентације (презентације од 20 слајдова, који трају по 20 секунди) и постер сесије.

Скупу су се обратили представници организатора Серап Курбаноглу и Соња Шпиранец, те представница покровитеља, Мариа Карме Торас Калво, чланица управног одбора ИФЛА-е (International Federation of Library Associations and Institutions). Уводна излагања држали су Мајкл Ајсенберг, Давид Боден, Ендрју Видворт, Шила Вебер, светски стручњаци из области информационе писмености, те проф. Тефко Сарачевић, чија је целокупна академска каријера на Универзитету Рутгерс везана за библиотечко-информациону науку.

Рад „Оштрење Перцета: Истраживање о информационој и медијској писмености у основној школи“ представила је Гордана Љубановић 22. октобра у оквиру програма *IL and Other Literacies*. Сажетак рада је у Зборнику сажетака² са конференције.

Прилог³ у коме је представљен наш рад појавио се одмах након Конференције, на блогу Шиле Вебер, професора на Универзитету у Шефилду и директора Центра за истраживање информационе писмености.

1.5. Примена закључака и препорука

Пројекат *Ошто Перце* добио је нове елементе у програму за 2014/2015. годину⁴, повећан је број учесника и успешно је реализована још једна сезона. Одржани су

¹European Conference on Information Literacy (ECIL) Dubrovnik, Croatia, 20–23 October 2014, <http://ecil2014.ilconf.org/>

²The Second European Conference on Information Literacy (ECIL) Dubrovnik, Croatia, 20–23 October 2014, Abstracts, 85 http://ecil2014.ilconf.org/wp-content/uploads/2014/11/ecil2014_abstracts.pdf

³Information Literacy Weblog, <http://information-literacy.blogspot.com/2014/10/post-ecil2014-report-visual-literacy-in.html>

семинари ДШБС-а, а њихови полазници су се придружили библиотекарима и наставницима који организују активности за побољшање читалачких навика и развијање информационе и медијске писмености ученика.

ЛИТЕРАТУРА

European Conference on Information Literacy (ECIL) Dubrovnik, Croatia, 20–23 October 2014.
<http://ecil2014.ilconf.org/>

Information Literacy Weblog. <http://information-literacy.blogspot.com/2014/10/post-ecil2014-report-visual-literacy-in.html>

Супер учење. http://www.superucenje.org.rs/perce/perce_2014_15/

The Second European Conference on Information Literacy (ECIL) Dubrovnik, Croatia, 20–23 October 2014. Abstracts, 85

http://ecil2014.ilconf.org/wp-content/uploads/2014/11/ecil2014_abstracts.pdf

⁴Супер учење, http://www.superucenje.org.rs/perce/perce_2014_15/

